

Sygn. akt I Ns 16/14

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Jan Dela
Sędziowie: SSO Tadeusz Strzyż (spr)
SSO Krzysztof Żołnierczuk
Protokolant: Lidia Kopec

po rozpoznaniu w dniu 6 lutego 2014 r. w Rzeszowie
na posiedzeniu niejawnym
sprawy z wniosku Dyrektora Zakładu Karnego w Rzeszowie
z udziałem Mariusza Trynkiewicza, Prokuratora Okręgowego w Rzeszowie
o uznanie uczestnika za osobę stwarzającą zagrożenie
w przedmiocie wniosku wnioskodawcy o udzielenie zabezpieczenia
p o s t a n a w i a

- I. udzielić zabezpieczenia w ten sposób, że na czas trwania postępowania, to jest od dnia 11 lutego 2014 r., do czasu prawomocnego rozpoznania wniosku:
 - zakazuje uczestnikowi Mariuszowi Trynkiewiczowi opuszczania terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ,

- zobowiązuje uczestnika Mariusza Trynkiewicza do każdorazowego informowania Komendanta Powiatowego (miejskiego lub rejonowego) Policji , na obszarze właściwości którego będzie przebywał, o swoim miejscu pobytu, jak też o zamiarze zmiany miejsca pobytu oraz o terminach i miejscach wyjazdu,

- zobowiązuje organy Policji do prowadzenia wobec uczestnika Mariusza Trynkiewicza czynności operacyjno-rozpoznawczych, mających na celu zapobieżenie popełnienia przez niego przestępstwa oraz zapobieżenie uchylania się przez niego obowiązkom wynikającym z tego postępowania,

II. w pozostałej części wniosek oddała.

Uzasadnienie

Wnioskiem z dnia 22 stycznia 2014 r. Dyrektor Zakładu Karnego w Rzeszowie domaga się uznania uczestnika Mariusza Trynkiewicza za osobę stwarzającą zagrożenie w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r., poz. 24; zwana dalej w uzasadnieniu „ustawą”).

W piśmie z dnia 5 lutego 2014 r. wnioskodawca wniósł o udzielenie zabezpieczenia w oparciu o art. 755 §1 pkt 1 kpc przez unormowanie praw i obowiązków uczestnika Mariusza Trynkiewicza na czas trwania postępowania, polegające na umieszczeniu go w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym od dnia zwolnienia go z Zakładu Karnego (tj. 11 lutego 2014 r.) do dnia prawomocnego rozpoznania wniosku.

Uzasadniając wniosek wnioskodawca powołał się na opracowane w sprawie opinie sądowe: psychiatryczno-psychologiczną oraz seksuologiczną wywodząc, że uczestnik wymaga kontynuacji terapii, gdyż dotychczasowe efekty postępowania korekcyjnego nie zniosły wysokiego prawdopodobieństwa popełnienia przez uczestnika najpoważniejszych czynów zabronionych przeciwko życiu, zdrowiu i wolności seksualnej z użyciem przemocy, zagrożonych karą co najmniej 10 lat pozbawienia wolności. Wnioskodawca naprowadził, że celem prowadzonego postępowania jest dalsze izolowanie uczestnika, uzasadnione koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa społeczeństwu, połączone z kontynuowaniem jego leczenia. W ocenie wnioskodawcy udzielenie zabezpieczenia jest w przedmiotowej sprawie dopuszczalne, a zarówno roszczenie, jak i interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia zostały uprawdopodobnione. Wnioskodawca wskazywał przy tym, że brak zabezpieczenia spowoduje trudności w prowadzeniu postępowania

oraz uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia, co wiąże się z tym, iż uczestnik nie chce wskazać swojego miejsca pobytu po opuszczeniu Zakładu Karnego, jak też może nawet opuścić terytorium kraju.

Sąd ustalił i zważył co następuje:

I.

Podstawą prawną przedmiotowej sprawy jest ustawa z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, która – w art. 2 ust. 3 – odsyła do odpowiedniego zastosowania w postępowaniu sądowym przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym. Ponieważ wspomniana ustawa nie zawiera własnych regulacji co do ewentualnego udzielenia zabezpieczenia, to – zważywszy na odesłanie zawarte w art. 2 ust. 3 ustawy - odpowiednie zastosowanie będą miały przepisy Części Drugiej Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu zabezpieczającym.

Rację ma wnioskodawca wskazując, że w niniejszej sprawie można żądać udzielenia zabezpieczenia czyli, że jest ono – co do zasady – dopuszczalne. Konkluzja ta wynika jednoznacznie z art. 730 §1 kpc, zgodnie z którym w każdej sprawie cywilnej podlegającej rozpoznaniu przez sąd (lub sąd polubowny) można żądać udzielenia zabezpieczenia . Dodać w tym miejscu należy, że postępowanie zabezpieczające, chociaż charakteryzuje się funkcjonalną i strukturalną samodzielnością, to ukształtowane zostało jako postępowanie pomocnicze, które ma zapewnić udzielenie natychmiastowej i tymczasowej ochrony prawnej zainteresowanym podmiotem po to, aby całe postępowanie w sprawie osiągnęło swój cel. Postępowanie zabezpieczające jest dopuszczalne we wszystkich rodzajach postępowania cywilnego, bez względu na tryb ich rozpoznania, czy też późniejszą możliwość wykonania orzeczeń

wydanych w sprawie. Dopuszczalne jest więc także udzielenie zabezpieczenia w sprawach rozpoznawanych w trybie postępowania nieprocesowego (zob. T. Ereciński [w:] „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie zabezpieczające”, Warszawa 2012, tom III, str. 619-621).

Zgodnie z art. 730¹ §1 kpc podstawą zabezpieczenia jest uprawdopodobnienie roszczenia oraz interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia. Podstawy te muszą być wykazane łącznie. Użyte w tym przepisie pojęcie „roszczenia” należy rozumieć szeroko – jako każde uprawnienie doznające ochrony prawnej, sytuację prawną danego przedmiotu lub roszczenie procesowe, będące przedmiotem postępowania cywilnego, w związku z którym zabezpieczenie orzeczono. Przedmiot ochrony udzielonej w postępowaniu zabezpieczającym jest tożsamy z przedmiotem ochrony prawnej w postępowaniu merytorycznym, a różnica sprowadza się do sposobu udzielenia ochrony i jej tymczasowego charakteru w postępowaniu zabezpieczającym (zob. T. Ereciński, op. cit. Str. 631).

Pojęcie „interesu prawnego” w udzieleniu zabezpieczenia definiuje art. 730¹ §2 kpc wskazując, że istnieje on wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie. Tak więc celem postępowania zabezpieczającego jest nie tylko zapewnienie wykonalności orzeczeń, lecz także zapewnienie skuteczności orzeczeń, które nie nadają się do egzekucji, zaś „osiągnięcie celu postępowania w sprawie” w rozumieniu art. 730¹ §2 kpc należy wiązać z rodzajem ochrony prawnej, której udzielenia żąda się w postępowaniu cywilnym (por. A. Jakubecki [w:] „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz”, str. 1021-1023). Ważną dyrektywę zawiera art. 730¹ §3 kpc statuujący zasadę minimalnej uciążliwości zabezpieczenia. Zgodnie z nią, przy wyborze sposobu zabezpieczenia sąd uwzględni interesy stron lub uczestników postępowania

w takiej mierze, aby uprawnionemu zapewnić należytą ochronę prawną, a obowiązane nie obciążać ponad potrzebę. Zasada ta wynika stąd, że postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia ma charakter tymczasowy, a ostateczny wynik sprawy może być przecież niekorzystny dla uprawnionego. Tak więc ocena wyboru sposobu zabezpieczenia musi być dokonana „ad casu”, - czyli każdą sprawę należy traktować indywidualnie, a dobór sposobu zabezpieczenia powinien być dostosowany do specyfiki sprawy.

Zasadą jest też (art. 731 kpc), że zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia, chyba, że ustawa stanowi inaczej. Zasada ta jest oczywista jeśli zważyć, że podstawowym celem postępowania zabezpieczającego jest udzielenie tymczasowej ochrony prawnej. Przepis art. 731 kpc odnosi się do wszystkich rodzajów zabezpieczenia (por. post. SN z 17.02.1986 r. IV CZ 17/86) i ma on szczególne znaczenie w sprawach o zabezpieczenie roszczeń niepieniężnych (tak jak niniejsza sprawa), w których sąd wydaje postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia według własnego uznania (art. 755 §1pkt 1 kpc). Oznacza to więc, że określając sposób zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych sąd powinien mieć na względzie, aby wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu nie prowadziło do skutku, jaki uprawniony zamierzał osiągnąć, wytaczając powództwo lub składając wniosek w postępowaniu nieprocesowym.

Na koniec tej części uzasadnienia wskazać należy na dyspozycję art. 755 §1 pkt 1 kpc, który stanowi, że jeżeli przedmiotem zabezpieczenia nie jest roszczenie pieniężne, sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni (...), a w szczególności może unormować prawa i obowiązki stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania. Celem zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych może być między innymi zapewnienie skuteczności przyszłego orzeczenia, tj. innych skutków orzeczenia niezdatnego do egzekucyjnego wykonania (por. A.

Jakubecki, op. cit. , str. 1081). Określone w tym przepisie unormowanie praw i obowiązków może polegać na ustanowieniu określonych nakazów i zakazów, może też przybrać postać zobowiązania do czynienia, zaniechania lub znoszenia działań uprawnionego.

II.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy Sąd uznał wnioski o udzielenie zabezpieczenia za częściowo uzasadnione, a to w świetle zebranego dotychczas w sprawie materiału.

Jak już wspomniano wyżej udzielenie zabezpieczenia jest w niniejszej sprawie dopuszczalne (art. 730 §1 kpc). Zebrany w sprawie materiał dowodowy uprawdopodobnia (nie przesądzając oczywiście w żadnym wypadku ostatecznego wyniku sprawy) zarówno objęte wnioskiem roszczenie (procesowe) jak i interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia w rozumieniu art. 730¹ §1 i 2 kpc.

Przedmiotem niniejszego postępowania jest roszczenie procesowe o charakterze niepieniężnym, które polega na uprawnieniu wnioskodawcy (art. 9 ustawy) do żądania uznania uczestnika za „osobę stwarzającą zagrożenie” w rozumieniu art. 1 ustawy. Zgodnie z art. 1 pkt 1-3 ustawy „osobą stwarzającą zagrożenie” jest osoba, która spełnia łącznie następujące przesłanki:

- 1) odbywa prawomocnie orzeczoną karę pozbawienia wolności lub karę 25 lat pozbawienia wolności wykonywaną w systemie terapeutycznym,
- 2) w trakcie postępowania wykonawczego występowały u niej zaburzenia psychiczne w postaci upośledzenia umysłowego, zaburzenia osobowości lub zaburzenia preferencji seksualnych,
- 3) stwierdzone u niej zaburzenia psychiczne mają taki charakter lub takie nasilenie, że zachodzi co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźby jej

użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat.

To roszczenie jest uprawdopodobnione. Uczestnik kończy (w dniu 11 lutego 2014 r.) odbywanie wykonywanej w systemie terapeutycznym kary 25 lat pozbawienia wolności, wymierzonej mu – przy zastosowaniu ustawy amnestyjnej z 1989 r. – zamiast orzeczonej kary śmierci za przestępstwa określone w art. 148 §1 d.k.k (akta SW w Piotrkowie Trybunalskim o sygn. II K 11/89 i zalegające w nich : k. 1107-1108 wyrok SW z 29.09.1989 r.; k. 1210 – wyrok SN z 21.02.1990 r.; akta SO w Opolu o sygn. IV Kow 987/11 i zalegające w nich : k. 45 - postanowienie SO z 20.07.2011 r. , k. 53 – postanowienie SA we Wrocławiu z 3.10.2011 r.). Występowanie u uczestnika w trakcie postępowania wykonawczego zaburzeń psychicznych związanych z zaburzeniami osobowości i zaburzeniami preferencji seksualnych uprawdopodobniają w sposób wystarczający zarówno opinie psychiatryczna (k-5) o psychologiczna (k-6) dołączone do wniosku, jak i opracowane w sprawie opinie sądowe, seksuologiczna (k.52-77) oraz psychiatryczno-psychologiczna (k.78-90). Opracowane w sprawie opinie sądowe uprawdopodobniają też, że charakter i nasilenie zaburzeń psychicznych u uczestnika stwarzają co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przez niego czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźby jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej zagrożonego karą pozbawienia wolności o górnej granicy co najmniej 10 lat. Biegli rozpoznali u uczestnika zaburzenia preferencji seksualnej o typie pedofilii sadystycznej , która z wysokim prawdopodobieństwem może stać się przyczyną przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub czynów podobnych do tych, jakie dokonał w przeszłości (k. 75-77). Rozpoznali też u niego (k.90) głębokie zaburzenia osobowości w postaci osobowości nieprawidłowej antisocjalnej

z zaburzeniami preferencji seksualnej, skutkujące wysokim prawdopodobieństwem popełnienia w/w czynów zabronionych. Oczywistym jest, że wskazane opinie będą przedmiotem oceny Sądu po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego (kwestia ewentualnych zarzutów do opinii, wyjaśnienia biegłych, wysłuchanie uczestnika). Jednakże, nie przesądzając w żadnej mierze wyniku sprawy, uprawdopodobniają one objęte wnioskiem roszczenie w sposób wystarczający do udzielenia zabezpieczenia.

Uprawdopodobniony został też „interes prawny” w udzieleniu zabezpieczenia w znaczeniu (przedstawionym wyżej w uzasadnieniu), o którym mowa w art. 730¹ §2 kpc. Chodzi tu w szczególności o to, że brak zabezpieczenia może w inny sposób uniemożliwić bądź poważnie utrudnić osiągnięcie celu postępowania w sprawie. Jak już bowiem wspomniano, cel ten należy wiązać z rodzajem ochrony prawnej, której udzielenia żąda się w postępowaniu cywilnym, a przedmiot tej ochrony udzielonej w postępowaniu zabezpieczającym jest tożsamy z przedmiotem ochrony prawnej w postępowaniu merytorycznym. Różnica sprowadza się jedynie do sposobu udzielenia ochrony i jej tymczasowego charakteru. Cele i przedmiot ochrony prawnej wynikające z omawianej ustawy (jak wynika z uzasadnienia jej projektu), to terapia w warunkach izolacji dla sprawców, którzy z powodu zaburzeń psychicznych mogą popełnić przestępstwo, umożliwienie tym sprawcom – na skutek terapii - readaptacji społecznej oraz efektywne monitorowanie sprawców na wolności, a w konsekwencji skuteczna ochrona społeczeństwa (cel prewencyjny) przed sprawcami, którzy – z uwagi na wysokie prawdopodobieństwo i zaburzenia psychiczne – mogą ponownie popełnić przestępstwo o wysokiej społecznej szkodliwości. Interes prawny w aspekcie poważnego utrudnienia osiągnięcia celu postępowania w sprawie uprawdopodobniają opracowane przez biegłych sądowych opinie wskazujące zarówno na występowanie u uczestnika zaburzeń psychicznych, o których

stanowi ustawa, jak i o wysokim prawdopodobieństwie popełnienia przez niego czynów zabronionych, określonych przez ustawę. W sytuacji, gdy uczestnik w dniu 11 lutego 2014 r. kończy odbywanie wymierzonej mu kary i opuszcza Zakład Karny, brak udzielenia zabezpieczenia może poważnie utrudnić osiągnięcie celu postępowania określonego wyżej przez ustawodawcę.

W tym miejscu, na marginesie, należy wskazać, że podstawą orzeczenia środków przewidzianych przez ustawę, a więc nadzoru prewencyjnego, bądź umieszczenia w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym może być tylko prawomocne orzeczenie Sądu. Konkluzja ta wynika bezpośrednio z art. 521 §1 kpc (odsyła do niego art. 2 ust. 3 ustawy), jak i z art. 18 i 19 ustawy, które wprost nawiązują do prawomocności orzeczenia. Zważywszy na datę wejścia w życie ustawy, tj. 22.01.2014 r. oraz datę zakończenia odbywania kary przez uczestnika (11 luty 2014 r.), nie ma możliwości proceduralnych na prawomocne zakończenie sprawy przed datą 11 lutego 2014 r. Uwagę tą uczyniono jedynie na marginesie niniejszych rozważań, albowiem nie ma ona istotnego znaczenia dla rozpoznania wniosku.

III.

Decydując się na sposób udzielenia zabezpieczenia orzeczony w pkt I postanowienia, Sąd miał na uwadze dyspozycję zinterpretowanych wyżej w uzasadnieniu przepisów art. 755 §1 pkt 1 kpc oraz art. 730¹ §3 kpc i art. 731 kpc.

Zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia (art. 731 kpc). Postulowany przez wnioskodawcę sposób zabezpieczenia (umieszczenie w Ośrodku na czas procesu, po opuszczeniu Zakładu karnego) zmierza do zaspokojenia roszczenia procesowego objętego żądaniem wniosku i to przez zastosowanie najdalej idącego środka izolacyjnego przewidzianego (art. 3, art. 14 ust. 3) w ustawie. Prowadzi on więc do dalszej – już po odbyciu orzeczonej

przez Sąd – izolacji uczestnika, sprowadzającej się w istocie do pozbawienia wolności bez prawomocnego orzeczenia Sądu w sytuacji, gdy wolność człowieka jest jednym z podstawowych praw chronionych przez prawo (art. 31, art. 41 Konstytucji RP; art. 5 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka). To, że prawomocne rozpoznanie niniejszej sprawy przed terminem zakończenia przez uczestnika odbywania wymierzonej mu kary pozbawienia wolności jest niemożliwe, wynika z przyczyn niezależnych od uczestnika (zależnych od ustawodawcy) i nie może go w związku z tym obciążać.

Jak już wspomniano (przy wykładni art. 730¹ §3 kpc) przy wyborze sposobu zabezpieczenia należy stosować zasadę minimalnej uciążliwości zabezpieczenia, co – w realiach niniejsze sprawy – oznacza taki sposób unormowania praw i obowiązków stron na czas postępowania (art. 755 §1 pkt 1 kpc), aby uwzględnić interesy stron w takiej mierze, by z jednej strony zapewnić realizację wspomnianych celów postępowania, a z drugiej nie obciążać uczestnika ponad miarę. Wskazany w pkt I sposób zabezpieczenia ten postulat realizuje. Umożliwia on bowiem przy uwzględnieniu czynności operacyjno-rozpoznawczych Policji (art. 14 ust. 1, art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 6.04.1990 r. o Policji, Dz. U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687, ze zm.) zarówno zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania, jak i cele prewencyjne (ochrona społeczeństwa), leżące u podstaw omawianej regulacji prawnej.

Z powyższych względów orzeczono jak w sentencji w oparciu o art. 755 §1 pkt 1 kpc w zw, z art. 730 §1, 730¹ §1-3, 731, 732, 735 §1 i 734 kpc.